Lietas Nr. A420374412
Lietas arhīva Nr. SKA-0984-13

LĒMUMS

Rīgā 2013.gada 30.septembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore R.Vīduša
senatore V.Kakste
senatore I.Skultāne

rakstveida procesā izskatīja biedrības /Nosaukums A/ blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 23.augusta lēmumu, ar kuru noraidīts lūgums par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Madlienas pagasta būvvalde 2010.gada 23.augustā izsniedza SIA „LB Energy" un SIA „Baltic Pork" (šajā lietā trešās personas) būvatļauju cūku barošanas kompleksa ar biogāzes ražotni būvniecībai nekustamajā īpašumā /adrese/. Biedrība /Nosaukums A/ būvatļauju pārsūdzēja tiesā; sakarā ar šo pieteikumu tika ierosināta administratīvā lieta Nr.A420482911.

[2] Vides pārraudzības valsts birojs 2011.gada 18.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.269 par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras nepiemērošanu, uz kura pamata Lielrīgas reģionālā vides pārvalde izdeva jaunus tehniskos noteikumus un atcēla iepriekš izdotos tehniskos noteikumus.

Madlienas pagasta būvvalde, pamatojoties uz privātpersonu iesniegumu, 2011.gada 11.oktobrī atcēla sākotnēji izsniegto būvatļauju Nr.31/2010, saskaņoja būvprojekta izmaiņas un izsniedza jaunu būvatļauju Nr.46/2011. Ar Ogres novada domes 2012.gada 16.februāra lēmumu minētā būvatļauja atstāta negrozīta.

Biedrība /Nosaukums A/ vērsās tiesā, pārsūdzot gan Vides pārraudzības valsts biroja 2011.gada 18.jūlija lēmumu, gan Ogres novada domes 2012.gada 16.februāra lēmumu. Pamatojoties uz šiem pieteikumiem, administratīvajā tiesā ierosināta administratīvā lieta Nr.A420374412 (izskatāmā lieta).

Administratīvā rajona tiesa ar 2013.gada 20.maija spriedumu izbeidza tiesvedību lietas daļā par Vides pārraudzības valsts biroja lēmuma atcelšanu un atzina par prettiesisku Ogres novada domes 2012.gada 16.februāra lēmumu. Spriedums daļā par Ogres novada domes lēmumu pārsūdzēts apgabaltiesā.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2013.gada 23.augusta lēmumu noraidīja pieteicējas biedrības /Nosaukums A/ lūgumu par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu lietā – par ražošanas procesa apturēšanu (pārtraukšanu) kūtī. Lēmumā norādīti tālāk minētie apsvērumi.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 19.aprīļa lēmumu tika apmierināts trešo personu lūgums par būvatļaujas darbības atjaunošanu. Apgabaltiesa šo lēmumu atstāja negrozītu. Tādējādi trešajām personām bija tiesisks pamats tiesvedības laikā turpināt un pabeigt būvdarbus.

No pašvaldības un trešo personu paskaidrotā izriet, ka pēc būvatļaujas darbības atjaunošanas būvdarbi tika turpināti un 2012.gada 29.augustā cūku nobarošanas komplekss ar biogāzes ražotni tika pieņemts ekspluatācijā. Tādējādi būvatļauja ir izpildīta un, izskatot lietu pēc būtības, apgabaltiesai būs jāvērtē tikai būvatļaujas tiesiskums. Tā kā izskatāmajā gadījumā netiek vērtēts „A" kategorijas piesārņojošas darbības atļaujas tiesiskums un arī akts par būves nodošanu ekspluatācijā nav pārsūdzēts, tiesai nav iespējams lemt par cūku nobarošanas kompleksa darbības apturēšanu vai kāda cita pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu, jo šāds pagaidu noregulējums, ņemot vērā prasījuma robežas, lietā nav iespējams. Līdz ar to pārējie pieteicējas argumenti pēc būtības nav vērtējami.

[4] Pieteicēja par minēto lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Tajā vienlaikus pieteicēja pārsūdz arī apgabaltiesas 2013.gada 23.augusta lēmumu lietā Nr.A420482911.

Blakus sūdzībā pieteicēja norāda uz apstākli, ka gan sākotnēji izdotā būvatļauja, gan arī šajā lietā pārsūdzētā būvatļauja atceltas ar Administratīvās rajona tiesas spriedumiem, kā arī pauž iebildumus pret Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 26.aprīļa spriedumā risināto jautājumu par radītā kaitējuma kompensāciju. Šajā sakarā lūgts atjaunot līdzpieteicēju prasību par radītā kaitējuma un zaudējumu kompensāciju. Tāpat lūgts atjaunot tiesvedību par Vides pārraudzības valsts biroja 2012.gada 18.jūlija lēmuma tiesiskuma izvērtēšanu.

[5] Atbildētāja iesniegusi paskaidrojumus par blakus sūdzību, kuros blakus sūdzību uzskata par nepamatotu.

[6] Trešās personas savos paskaidrojumus par blakus sūdzību tāpat pauž viedokli, ka blakus sūdzība ir nepamatota. Trešās personas norāda, ka pieteicēja nav pamatojusi tiesisko interesi apturēt būvatļaujas darbību, turklāt pēc būves pieņemšanas ekspluatācijā lemt par būvatļaujas darbības apturēšanu vairs nav iespējams.

Motīvu daļa

[7] Senāts vispirmām kārtām uzsver, ka administratīvās tiesas tiesvedībā atrodas divas administratīvās lietas, kas saistītas ar vienu un to pašu būvniecības procesu – lieta Nr.A420482911, kurā pārbaudāms būvatļaujas Nr.31/2010 (sākotnējā būvatļauja) tiesiskums, un izskatāmā lieta, kurā pārbaudāms būvatļaujas Nr.46/2011 (sākotnējās būvatļaujas vietā izsniegtā būvatļauja) tiesiskums. Tā kā lietas nav apvienotas vienā tiesvedībā (un šā jautājuma risināšana nav Senāta kompetencē), Senāts, izskatot pieteicējas blakus sūdzību šajā lietā, var vērtēt tikai apgabaltiesas lēmumu, kas pieņemts, izskatot pieteicējas lūgumu par būvatļaujas Nr.46/2011 darbības apturēšanu. Tā paša iemesla dēļ arī pieteicējas blakus sūdzības argumenti, kas saistīti ar Administratīvās rajona tiesas rīcību lietas Nr.A420482911 izskatīšanā, proti, jautājums par atlīdzinājumu, netiks izskatīti šīs tiesvedības ietvaros.

[8] Šīs lietas ietvaros Senāts nevērtēs arī pieteicējas blakus sūdzībā ietverto lūgumu par tiesvedības atjaunošanu sakarā ar Vides pārraudzības valsts biroja lēmuma tiesiskuma izvērtēšanu. Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.maija spriedumu šajā lietā tiesvedība par minētā lēmuma atzīšanu par prettiesisku ir izbeigta. Jautājums par to, vai tiesvedība izbeigta pamatoti, būtu risināms, pārsūdzot tiesas spriedumu attiecīgajā daļā, nevis apgabaltiesas lēmumu par atteikšanos piemērot pagaidu aizsardzības līdzekli. Tā kā pirmās instances tiesas spriedums minētajā daļā nav pārsūdzēts likumā noteiktajā termiņā, tas ir stājies spēkā. Turklāt norādāms, ka tas, vai nav pieļautas kļūdas attiecībā uz ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību pirms būvatļaujas izdošanas, ir pēc būtības pārbaudāms, izskatot lietu par būvatļauju (*sk. arī Senāta 2012.gada 30.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-139/2012 12.punktu*). Tiesvedības izbeigšanas iemesls bija apsvērumi, ka tas neveido *atsevišķu* pieteikuma priekšmetu.

[9] Attiecībā uz to, vai vispār varētu būt pieļaujams piemērot pagaidu aizsardzības līdzekli, apturot būvatļaujas Nr.46/2011 darbību tādējādi, ka tiek apturēta jau uzsāktā būves ekspluatācija, Senāts atzīst tālāk minēto.

Būvatļaujas būtība ir kādas būves būvēšanas atļauja, tātad tā atļauj faktiskas izmaiņas vidē. Būvatļaujas pārsūdzības mērķis ir iebilst pret būvniecību, pamatojot iebildumus ar procesuālām vai materiālām kļūdām būvatļaujas izdošanā. Taču pārsūdzības mērķis nav tikai lēmuma juridiska atcelšana, bet vēršanās tieši pret būvniecību un nākotnē paredzēto būvi jeb iebilst pret to tiesību īstenošanu, ko piešķir būvatļauja. Vēl vairāk: ja pieteikums ir iesniegts nolūkā novērst apdraudējumu videi, tā mērķis nereti ir nepieļaut būvniecību tieši tādēļ, lai tiktu novērsts kaitējums, ko radītu būves ekspluatācija. Šeit visupirms minami tādi pieteikumi, kuru pamatā ir iebildumi pret dažādām emisijām vai citām ietekmēm (izmeši, skaņas, trokšņi).

Tāpat jāpatur prātā, ka būves pieņemšana ekspluatācijā būtībā ir iepriekš izdotās būvatļaujas izpildes pareizības pārbaude, tātad pēc būtības nepārsniedz to tiesību jautājumu, par kuru ir strīds būvatļaujas pārsūdzības lietā. Akts par būves pieņemšanu ekspluatācijā, lai arī ir patstāvīgs tiesību akts, pilnībā pamatojas iepriekš izdotajā būvatļaujā – akceptē uzbūvētās būves atbilstību būvprojektam un atļauj to atbilstoši ekspluatēt. Tas ir nozīmīgi, noskaidrojot pagaidu aizsardzības robežas lietās par būvatļauju atcelšanu.

Jau iepriekš Senāts ir norādījis, ka nav pareizi būvatļaujas kā tiesību akta pārbaudi tiesas procesā, lemjot par pagaidu aizsardzību, aprobežot tikai ar būvatļaujas darbību. Ņemot vērā pagaidu aizsardzības institūta jēgu un prasību pēc tā efektivitātes, Administratīvā procesa likuma 185. un 185.[1]panta izpratnē administratīvā akta darbība ir izprotama tās plašākajā nozīmē, proti, administratīvā akta kā tiesību akta darbība kopumā jebkurās tā izpausmēs. Pagaidu aizsardzībai ir jāatbilst prasījumam kopumā un jāgarantē pagaidu aizsardzību visa tiesvedības procesa laikā (*sk. Senāta 2007.gada 27.augusta lēmuma lietā Nr.SKA-495 15.punktu*).

Tā, atjaunojot būvatļaujas darbību, tiesību efektīvas aizsardzības nolūkā būvatļaujas adresāts var prasīt arī atļaut uzsākt būves ekspluatāciju (kas tieši ir būvniecības procesa mērķis).

Šie secinājumi ir vienlīdz skatāmi arī no to personu puses, kuras vērsušās tiesā ar mērķi nepieļaut būvniecību, kura atļauta ar būvatļauju. Kā jau norādīts, būves pieņemšana ekspluatācijā un faktiska tās ekspluatācija nevar tikt aplūkota atrauti no būvatļaujas; tā pēc būtības vērtējama kā no būvatļaujas izrietošo tiesību īstenošana, ciktāl ekspluatācija tieši atbilst uzbūvētās būves plānotajām funkcijām. Ja būvatļaujā pamatotā būvniecība uzrāda tādu apdraudējumu videi, kura novēršanas nepieciešamība bijusi pieteikuma pamats, tad pagaidu aizsardzība tiesas procesa laikā būtu neefektīva, ja tiesa aprobežotos tikai ar „papīru pārbaudi" un nevērstos pret būvniecības negatīvo seku novēršanu vai mazināšanu. Tas, ka būvatļauja ir izpildīta (būvdarbi ir veikti) nenozīmē, ka ar to tiesas process pārvēršas tikai par iepriekš pieņemto lēmumu *post factum* pārbaudi. Jo īpaši vides aizsardzības nepieciešamība liek pagaidu aizsardzības ietvaros apsvērt visu *uz būvatļauju pamatoto* faktisko ietekmi uz vidi (*sk. arī Senāta 2012.gada 22.marta lēmuma lietā Nr.SKA-440/2012 9.punktu*).

Tas būtībā arī saskan ar to, kādas sekas būtu spriedumam par būvatļaujas atcelšanu: ja vien nav apstākļi, kas ļautu apsvērt iespēju būvniecību nākotnē turpināt uz jaunas būvatļaujas pamata, tiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 253.panta otrajai daļai būtu jālemj par būvatļaujas seku novēršanu (būves nojaukšanu), neskatoties uz to, ka ir pieņemts jauns administratīvais akts par būves pieņemšanu ekspluatācijā. Tādējādi prasītais pagaidu aizsardzības līdzeklis nepārsniedz iespējamā sprieduma robežas.

Turklāt jāatgādina, ka būvniecības tiesiskuma pārbaude notiek tieši un tikai būvatļaujas pārsūdzības procesā, un būvatļaujas prettiesiskums nav pamats pārsūdzēt aktu par būves pieņemšanu ekspluatācijā. Tāda pārsūdzība būtu pieļaujama tikai gadījumos, kad būve uzbūvēta neatbilstoši būvatļaujai jeb kad akts par pieņemšanu ekspluatācijā patstāvīgi rada tiesību aizskārumu (*sk. Senāta 2010.gada 17.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-590/2010 11. – 13.punktu*).

Līdz ar to apgabaltiesas atsaukšanās uz apstākli, ka tiesas lemšanas apjoms ir ierobežots, jo nav pārsūdzēts akts par būves pieņemšanu ekspluatācijā, nav pareiza. Pieteicējiem nav jāpārsūdz akts par būves pieņemšanu ekspluatācijā, lai iebilstu pret būvi (līdz ar tās ekspluatāciju nākotnē), kuras būvniecība atļauta ar būvatļauju.

[10] Ņemot vērā minēto, Senāts nesaskata, ka pieteicēja, lūdzot apturēt būves ekspluatāciju sakarā ar to, ka būvniecības rezultātā tapusī būve rada apdraudējumu videi vai ir pretrunā vides aizsardzības normatīvo aktu prasībām, būtu pārsniegusi pieteikuma priekšmetu.

[11] Izvērtējot lūgumu pēc būtības, Senāts uzskata par būtisku apstākli, ka pagaidu aizsardzības jautājums šajā lietā vienreiz jau ticis izlemts. Proti, pirmās instances tiesvedības laikā trešās personas iesniedza lūgumu par būvatļaujas darbības atjaunošanu, un tas notika pirms būves pieņemšanas ekspluatācijā. Pieteicēja bija iesniegusi izvērstus paskaidrojumus, norādot citastarp uz plānotās būves radīto kaitējumu laikā pēc tās pieņemšanas ekspluatācijā. Administratīvā rajona tiesa nolēma atjaunot būvatļaujas darbību, un Administratīvā apgabaltiesa šo lēmumu atstāja negrozītu. Pamatojoties uz minēto lēmumu, būve pieņemta ekspluatācijā.

Tātad tiesa vienreiz jau ir izvērtējusi būvatļaujas pirmšķietamo tiesiskumu un samērojusi visas tiesiskās intereses, priekšroku dodot trešo personu tiesībām īstenot ar būvatļauju piešķirtās tiesības. Kā izriet no Administratīvā procesa likuma normām, tiesai tikai tad jāatgriežas pie pagaidu aizsardzības jautājuma, ja lūgumā tiek norādīts uz jauniem apstākļiem, kurus tiesa netika vērtējusi iepriekš (*sal. Administratīvā procesa likuma 185.[1]panta trešo daļu, 197.panta otro daļu*).

Tāpat norādāms, ka ir notikusi nozīmīgu finanšu līdzekļu ieguldīšana, ir uzsākta dzīvnieku turēšana uzbūvētajā būvē. Uzsāktas ekspluatācijas

apturēšana ir lielāks apgrūtinājums būvatļaujas adresātam nekā būvniecības apturēšana, un tikai ļoti nozīmīgi tiesību vai tiesisko interešu apdraudējumi (piemēram, būtisks vides apdraudējums) varētu būt pamats apsvērt ekspluatācijas pārtraukšanu; iespējamam tiesību un tiesisko interešu aizskārumam ir jāatsver sekas, kas šādā gadījumā būtu jānes personai, kas ekspluatē būvi.

[12] Pārbaudot pieteicējas lūgumā un blakus sūdzībā norādītos lūgumu pamatojošos apstākļus, Senāts konstatē tālāk minēto.

[13] Pieteicēja norāda, ka Administratīvā rajona tiesa atzinusi par prettiesisku gan sākotnēji izdoto būvatļauju, gan šajā lietā pārsūdzēto būvatļauju.

Tas nav pietiekams pamatojums būvatļaujas darbības apturēšanai. Jāņem vērā, ka būvatļauju atcelšanas pamats, rajona tiesas ieskatā, bija procesuālo tiesību pārkāpums (nebija notikusi publiskā apspriešana). Lai arī šis iespējamais pārkāpums ir būtisks, tas pats par sevi tomēr nenozīmē, ka būtu nepieciešamība nekavējoties apturēt būves ekspluatāciju nolūkā novērst kaitējumu videi.

[14] Pieteicēja norāda, ka nav uzsākta projektā paredzētās biogāzes ražotnes ekspluatācija, kas obligāti saistāma ar kūts ekspluatāciju.

Trešās personas savos paskaidrojumos norāda uz šāda apgalvojuma nepatiesumu un ir pievienojušas aktus, ar kuriem trešā persona „LB Energy SIA" (adrese /adrese/) nodod AS „Latvenergo" tīklā elektroenerģiju.

Pieteicēja blakus sūdzībā norāda, ka, pirmkārt, no aktiem nav redzams, kā elektroenerģija saražota, otrkārt, ka bioķīmiskajā procesā, kas izklāstīts Vides pārraudzības biroja lēmumā Nr.269, iegūt biogāzi ražošanas apjomos nav iespējams.

Senāta ieskatā, pēc pieejamiem lietas materiāliem pirmšķietami ir pierādīts, ka elektroenerģija /Nosaukums B/ tiek ražota, un tam nav cita izskaidrojuma, kā vien projektā paredzētās biogāzes ražotnes darbība. Līdz ar to šis iebildums nav pamatots.

[15] Pieteicēja lūgumā norāda, ka nav uzbūvēti kūts apjomiem nepieciešamie mēslu uzglabāšanas rezervuāri, un ka tādēļ, uzsākot ražošanu, kūtij ir nepieciešams tieši bez attīrīšanas ievadīt kūts skalojamos ūdeņus vidē.

Par šādiem apstākļiem lietā nav iesniegti nekādi pierādījumi. Lietā esošais akts par būvju pieņemšanu ekspluatācijā apstiprina būvniecības pabeigšanu atbilstoši būvprojektam, tostarp ir norādes uz kūtsmēslu rezervuāru esību dabā (*lietas 1.pielikuma 140. – 142.lapa*). Pirms būvju pieņemšanas ekspluatācijā Valsts vides dienesta reģionālā vides pārvalde sastādījusi pārbaudes aktu, kurā norādīts, ka kūtsmēslu krātuves izveidotas tā, lai nepieļautu gruntsūdeņu piesārņojumu, ir iekārtoti divi gruntsūdeņu monitoringa urbumi (*lietas 1.pielikuma 145.lapa*).

Līdz ar to arī šim iebildumam pirmšķietami nav pamata.

[16] Lūgumā norādīts, ka Valsts vides dienests izsniedzis A kategorijas intensīvās cūkkopības piesārņojošās darbības atļauju, neraugoties uz to, ka Ministru kabineta noteikumi Nr.1082 „Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" ir izslēguši intensīvo A kategorijas cūkkopību no Latvijas tautsaimniecības un minētajos noteikumos tai piešķir C kategorijas NACE kodu.

Šis arguments nav saprotams, tādēļ Senāts to tālāk neizvērtē. Turklāt tas skar lietas juridisko pusi par nepieciešamo atļauju esību, nevis uzrāda būtisku apdraudējumu videi.

[17] Ņemot vērā minētos apsvērumus, blakus sūdzība ir noraidāma. Lai arī apgabaltiesa ir balstījusies uz citiem apsvērumiem, nav pamata apmierināt lūgumu par administratīvā akta darbības apturēšanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nolēma

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 23.augusta lēmumu, bet biedrības /Nosaukums A/ blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore R.Vīduša

Senatore V.Kakste

Senatore I.Skultāne